

Rainbow Warrior har numera tagits om hand av turistindustrin, berättar Axel Odelberg.

et kring ett vrak

minne är bra att ha, men ibland är faktiskt förmågan en minst lika stor tillgång. Tänk hur det skulle vara om något gick och mindes alla oförrätter och skymfer de livet. Då skulle hela världen vara som ett enda stort dött evigt ruvande på rankuner som måste vedergällas. Det är på det när jag reser omkring i Northland på Nya Zeeland stöter på olika monument till minne av attentatet Rainbow Warrior, Greenpeace-fartyget som franska hemliga styrkor sänkte i Aucklands hamn i mitten på 80-talet, för att hindra Greenpeacefolket från att komma och störa de franska kärnvapenproven på Mururoa.

Det var en ganska oerhörd händelse, som dessutom kostade en portugisisk greenpeaceaktivist livet. Visserligen var attentatet inte riktat mot Nya Zeeland, men det genomfördes på landets territorium, i strid med landets lagar. Dessutom sändes djupt engagerat mot kärnvapen i allmänhet och kärnvapenproven i Stilla Havet i synnerhet. Utgångspunkt i den dåvarande franske utrikesministerns rapport om vem som var ansvarig för attentatet i den franska regeringen har aldrig varit tydligt. Man kan tycka att Frankrike borde ha kostat på sig en utredning när landet avslöjades men istället inledde man en stingslig bojkott av nya zeeländska varor.

Den 11 oktober 1997 innan attentatet slutgiltigt lades garna i diplomatisk mening, då Nya Zeelands dåvarande utrikesminister Jim Bolger gjorde officiellt besök i Paris, och borgar dock flera monument för att minnet av attentatet inte bleknar. Det är tur för Frankrike att Nya Zeeland inte tagit bort från alla andra länder att det bara är nya zeeländska samt enstaka turister som får minnet av den händelsen och stormaktsarrogansen underhållet. Innesmärken finns i den lilla staden Dargaville på östkusten. Utanför stadens sjöfartsmuseum har de lokala myndigheterna låtit montera upp Rainbow Warriors master i ett förhållande till alla turister som passerar Dargaville att ett tag innan de får vidare mot en av nordens stora turistattraktioner, de jättelika tusenåriga kauriträden några mil ut i havet.

Vraket – sänkt som på propellern – ligger på 220 meter, tre kilometer ut från land utanför Maturai Bay på östkusten. Där har det legat i drygt tio år nu och utgör en viktig del av kulturmålsarbetet, vilket var avsikten då representanter för Maori-befolkningen – Nya Zeelands urinnevånare – tog beslut att flytta Rainbow Warrior 25 mil norrut från Auckland där sprängningen ägde rum.

Det är viktigt att minnet av det skändliga franska attentatet inte blir ett gigantiskt monument över händelsen rests på kronet och brant kulle med milsvind havsutsvikt vid Maturai Bay. En nonfigurativ minnesmärke med Rainbow Warriors propeller i centrum, har skapats av en uppbyggnad av skulptör, och invigdes 1990 i närvaro av drottningens befälhavare, generalguvernören Sir Paul Reeves. Firman i Maturai Bay har Rainbow Warrior blivit en viktig del av turistindustrin, dag efter dag, år efter år, tar många dykare ned till vraket som nu sjuder av marint liv.

många franska besökare.

En dom som kommer brukar brukas i Frankrikes vägnar.

11 februari 1999
AXEL ODELBERG

axel.odelberg@telia.com

Entreprenörskap i svarta dödens spår

Den som vill lära sig något om Italien och affärer ska läsa Dahl, skriver Bo Persson. Han vet vad han talar om.

Det är uppfriskande att få Gunnar Dahls *Trade, Trust, and Networks* i sin hand. Skriften är en lärd och underhållande historisk avhandling. Den belyser principal/agentproblem, eller corporate governance eller management som det heter på engelska, under den upplomstrande kommersialismen i Norditalien, 1300–1500. Jämfört med den vattvälling som managementlitteraturen brukar servera är Dahls studie en smaklig och mättande spis.

Ekonomisk historia

Gunnar Dahl
Trade, Trust, and Networks. Commercial Culture in Late Medieval Italy
Nordic Academic Press, 1998

Författaren har ett författarskap i sina historiska studier vid universitetet i Lund. Han var anställd i exportindustrin och blev konsult och egenföretagare i Italien. Där arbetade han under decennier som resande försäljare, exportdirektör, VD och marknadskonsult. Nyckeln till bokens kvalitet ges i förordet då författaren betonar det skrivna ordets betydelse och betydelsen av att den som skriver uttrycker sig så att den mottagaren förstår vad han menar.

Feodal kommersialism

Den affärskultur, kommersialism, som bokens titel syftar på växte fram ungefär samtidigt med den politiska, sekulariserade och ävleddes urbana kultur som Machiavelli ger en bild av i *Fursten*. Dominerande var dock fortfarande, och för lång tid framöver, en feodal ordning som styrde livet på landet och som de flesta européer levde under. Man kan möjligen se det så att kommersialismen utmanar feodalismen under det att den framträdande Machiavelliska kulturen utmanar en tidigare dominant, medeltida sakral/ecklesiastisk kultur. Dessa två senmedeltida kulturtyper gav de italienska kondottierarna mycket att göra.

1300- och 1400-talen rymmer italienare som Dante och Boccaccio, Petrarca och Savonarola. Tidsepoken inrymmer för den delen också genuesaren Columbus och krigare som Malatesta och Colleoni.

Pesten slog till runt 1350. Den kom sedan tillbaka i vågor och tog död på stora delar av Italiens och övriga Europas befolkningar. I spåren av den gamla ordningens försvagning ser man uppkomsten av ett livligt företagande och ansamlingen av stora förmögenheter hos köpmän och bankier vid sidan av jorddrottarnas, krigarnas och kyrkans rikedomar. *Mediceerna* och andra italie-

Expansion.
I den spanska kapitalismens tjänst upptäckte Columbus nya världar västeröver. Illustration av den karibiska övärlden i en Basel-upplaga av Columbus' reseskildring från 1493.

nare utvecklar bankväsendet. Bankier och köpmän etablerar nätverk av affärskontakter över hela den kända världen. Marco Polo gör upptäcktsresor till Kina. *Uomo universale* föds, den individ som löser sig ur det medeltida kollektivet och vilken Leonardo da Vinci kom att symbolisera i tidens fullbordan.

Det är svårt för en utomstående att bedöma om historiker av facket anser dessa källor tillräckliga för att uttala sig generellt om affärskulturen i senmedeltidens Norditalien. Om jag vore Dahl, skulle jag emellertid avstå från sådant epistemologiskt grubbel.

En originell bok

Det är en originell och lärorik bok som Dahl har lagt fram. Om den vann välfortjänt uppmärksamhet i direktors- och managementkretsar, skulle läsarna få sig till livs resonemang och idéer som kunde ge dem konkurrensfördelar i sina europeiska karriärer. *Trade, Trust, and Networks* fångar managementväsentligheter, inte bara i italienskt affärsliv under tidig renässans. Där rådde en kommersiellt dynamisk vars like är svårt att uppleva.

Boken kommer antagligen att bli kurslitteratur i företagsekonomisk utbildning. Skulle den tillämpade managern/läsaren inte förmå ta till sig bokens affärsmässiga essens, så bör han ändå få glädje av den kulturella fernissa som läsningen avskär. I dessa EU-tider är det skäl nog för att skaffa sig Gunnar Dahls bok. Köp, läs och begrunda!

Boken kommer antagligen att bli kurslitteratur i företagsekonomisk utbildning. Skulle den tillämpade managern/läsaren inte förmå ta till sig bokens affärsmässiga essens, så bör han ändå få glädje av den kulturella fernissa som läsningen avskär. I dessa EU-tider är det skäl nog för att skaffa sig Gunnar Dahls bok. Köp, läs och begrunda!

BO PERSSON
paracelsus@mail.bip.net

Citatet

Jag tror knappast att det finns någon mer krigsig ras än nya zeeländarna. Detta framgår redan av kapten Cooks beskrivning av hur de betedde sig då de först såg ett fartyg. Skeppet mottogs nämligen med ett stenregn och vilda rop: "Kom i land, så ska vi slå ihjäl er och äta upp er allihop!" Denna krigiska anda framgår av många av deras seder och bruk och även av deras obetydligaste handlingar. Om en inföding får ett slag, även om det är på skämt, måste han slå igen, vilket en av våra officerare fick erfara.

– Charles Darwin i *Resa kring jorden*, 1839

En tr...
bär ett...
Det ger...
den kris...
ver den...
Far East...
ledare.

"Asie...
Och i f...
stasien...
skott: p...
kommer...
har kont...
la sig u...
Tidni...
tuation...
sitt utbu...
sera me...
skillnad...
skära ne...
nare är...

"Tokyo...
på utbu...
ker mar...
tionsap...
en mar...
tillgång...
markna...
att gör...
accepte...
betskraf...
tigt efte...
storfusk...
nomin...
lar", su...
Förde...
sätt är...
pacitate...
männisl...
gatan. I...
tet och...
"Vi ö...
FEER.

"Vår...
nikartac...
gör me...
minkal...
dukt pr...
också...
nativa...
I slut...
alltid m...
Det be...
och mir...
ningen...
"Så t...
tillfälle...
att Japa...
Men ut...

Men ut...

Chefre...
Jon As...
Postad...
Box 70...
Besök...
Kungsh...
Redakt...
E-post...
Fax